Porto opłacono ryczałtem.

Ч. 16. (399) Неділя, дня 17. квітня 1927. Рік IX.

Адреса Редакції і Адміністрації „Український Голос" Перемишль, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві № 142.807. Передплата в краю виносить **10 зол.** річно, **5·50 зол.** півтрічно, **3 зол.** чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. (передплату в Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу" в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно, для Америки 2½ дол. річно.

Ціна прим. 25 с.

Редактор приймає щодня від год. 1½—2½.
Рукописів Редакція не звертає
Неоплачених писем не приймається

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган.

Тарифа оголошень за текстом за 1 вірш міліметровий одно шпальтовий (сторона має 6 шпальт анонсових) 0·24 зол. пол. для дрібних промисл. укр. інстит. 0·16 зол. п. Дрібні оголошення по 0·15 зол. п. за слово, найменше дрібне оголошенне 1 зол. п., для шукаючих праці подані безпосередно до Адм. по 0·10 зол. п. за слово Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші. Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

До людей доброї волі!

Просвітянська нива, кооперація, фізичне виховання („Соколи" і „Луги") „Рідна Школа", боротьба з безправством — широке поле до попису для охочих до праці. При добрій волі на кожній з цих ділянок можуть зійтися люде ріжних партій і спільно працювати для добра рідного народу. Бож між окремими верствами західноукраїнської суспільности не має непроходимих противенств. Основа нашого народу — селянство зубожіле до крайніх меж, загрожене маревом кольонізації. Фабричне робітництво нечисленне, а польська політика змагає до того, щоби підприємства на наших землях заливати польським робітництвом.

У инших народів чисто соціяльне питання „село і місто" — на наших землях являється питанням різко національним. В інтересі всіх верств західноукраїнської суспільности є, щоби українське село взяло верх над польсько-жидівським містом. Щоби по містах на наших землях торговля і промисл були в українських руках, щоби урядовці від найнизчих до найвищих були Українці, щоби всі вільні професії були обсаджені Українцями, щоби по всіх фабриках і підприємствах працювали Українці. Місто має рішаючий вплив на життя й характер даної країни. Отже мусимо старатися, щоби це місто на наших землях було українське, щоби воно було розсадником української культури, а не чужої, щоби в ньому зосереджувалися матеріяльні й духові цінности українського народу, а не чужинців, а не напливового елементу. Дуже важне це питання „село і місто" ще й з ось якої причини. В Галичині на 1000 мешканців хліборобством займається 768. Коли взяти виключно українське населення, то цей процент буде куди вищий, бо, як відомо, напливовий жидівсько-польський елемент в Сх. Галичині живе головним чином по містах, отже живе не з управи землі. Для порівнання вистане навести, що в Конґресівці, отже в корінній Польщі, на 1000 мешканців управою землі займається найвище 566, а на Горішнім Шлеську всього 310. Для нас справа опанування міста українським селом є питанням величезної ваги. Значить, всім Українцям треба вести відповідну політику, якої метою булоби опанування міст на західно-українських землях. А шлях до цього веде через розбудову згаданих на початку ділянок національного життя.

Значить, богато є справ, які повинні обєднувати всіх Українців, без огляду на їхню політичну приналежність. Бо що значать супроти цих справ підставового значіння — скажім — ріжниці, які ділять радикалів і членів Українського Національно—Демократичного Обєднання? Обі ці партії моглиби сміливо зговоритися в справах загально національної політики. Моглиби зговоритися з Обєднанням в цих справах і найчервоніщі партії, якщо вони не йшлиби на чужому шнурку. Моглиби... Та ви приглянєтеся, що діється на повітах. Там наші люде за чуб водяться, як ніколи досі. Дійшло вже до того, що ведуть войну зі собою не тільки окремі партії, а й люде з того самого табору, яких ділять тільки дрібні ріжниці в поглядах на окремі справи. І часто так буває, що погарікаються патріоти і вишукують собі якість „принципіяльні" причини, щоби мати змогу воювати зі собою.

Ціла низка повітів підмінована боротьбою партій. Партійну гризню внесено й до філій „Просвіти" і до кооперації і до „Рідної Школи". Є чимало повітів, в яких праця шкутильгукає, бо посварилися зі собою: адвокат з адвокатом, чи священик з адвокатом, чи кооператор з адвокатом і т. д. Це прямо страшне, бо тут в гру входять вже виключно особисті непорозуміння, особисті амбіції. Ці міжпартійні та особисті гризні переходять в пошесть, яка грозить розвалом національного життя. Чи не має на місцях людей доброї волі, які примусилиби крикунів і амбітників сісти тихо, взятися до творчої праці? Найвища пора перестати наслідувати Жидів з над рік вавилонських! Тому кличемо до людей, що ще не затратили почуття відповідальности і мають зрозуміння ваги хвилі: здусіть на місцях страшні обяви анархії, замкніть уста кирпанникам! — *(м.)*

На просвітянському фронті.

В статті „Мова чисел" (див. „Укр. Голос" ч. 11) подали ми низку статистичних даних з життя тернопільської філії „Просвіти". Одна з найстарших філій має всього **247** членів, а між ними **32** селян. Не краще мається справа й по других повітах. Розуміється, при такій малій матеріяльній піддержці з боку громадянства „Просвіта" не може виконати тих великих завдань, які накидує їй теперішня хвиля. Мимо всіх зусиль Виділу та його Голови. З окрема до Голови не можна мати ще більших претенсій. Бо візьмім останні тижні. Дир. Галущинський викладав на господарсько-освітних курсах в Кремянци, на кооперативно-освітних курсах в Рівному, на кооперативних курсах в Берестю. Темою його викладів була методика і практика освітньої праці. За цей час, очевидно, не занедбувано праці і в Галичині. Тут крім Голови виїздили на повіти й другі делеґати Головного Виділу.

А всеж освітня справа у нас богато дає до побажання. Деякі повіти сплять, в деяких завелися сварки і замісць творчої праці йде постепенний розклад, а всюди помічається недостача матеріяльних засобів і за мале число підготованих до праці людей, які постійно обїздилиби читальні і систематично наладжували роботу в них. На повітах за слабий відрух, а матірне Товариство не може дати собі ради. А не може ось чому: „Просвіта" має 150 000 зол. довгу. Замісць думати про розбудову діяльности, про устроювання просвітянських курсів, про видавання книжок і т.д., треба журитися, як сплачувати довги. Здавалосяби: 150.000 зол. на 7 міліонів українського населення — це дрібниця, бо на перший заклик найдеться 150 тисяч людей і зложать по золотому для „Просвіти". На жаль — так воно не є. Сумне свідоцтво — тернопільська філія з її 247 членами і 32 селянами поміж ними. Щоби „Просвіта" мала змогу розвести роботу на великі розміри, мусілаби мати кілька соток тисяч членів (2 золоті річно не велика сума!), При теперішних марних кількох тисячах членів її діяльність мусить шкутильгукати.

Тому по читальнях по селах треба піднести крик: вступайте масово в члени „Просвіти"! Кожна читальня повинна поставити собі за ціль приєднати як найбільше членів „Просвіти", розіпхати поміж людей як найбільше видань „Просвіти".

Та покищо треба числитися з істнуючим станом, а саме, що „Просвіта" має за мало членів і має довги. А поставлення просвітянської праці на відповідну висоту — лежить в загально національному інтересі. Коли в кожному селі буде читальня, коли в ній буде йти поважна праця над піднесенням села культурно й економічно, скористають з цього всі наші загально-національні установи: Земельний Банк, Дністер, Центросоюз, Сільський Господар і т. д. Значить, в інтересі всіх цих установ, щоби „Просвіта" як найкраще розвивалася, щоби вона мала змогу запрягти до праці якнайбільше фахово підготованих людей щоби устроювала просвітянські курси по повітах, щоби в кожному селі була читальня в якій гуртовалисяби ціле життя села. щоби врешті могла „Просвіта" видавати якнайбільше популярних книжок. На жаль — не можна сказати, що „Просвіта" має в наших економічно фінансових установах відповідну піддержку. Правда, деякі з них зичать їй гроші, одначе кажуть собі платити зовсім поважні проценти. З прикрістю доводиться ствердити: окремі наші економічно-фінансові установи засклепилися в собі, не ведуть певної загально-національної фінансово-економічної політики. Якщо вони таку політику велиби, одним з перших завдань кожної з них булаби поміч „Просвіті". Тому в цій справі повинен забрати голос національний табор. „Просвіта" мусить найти повну піддержу в усіх наших установах, а одночасно в краю мусить залунати клич: кожний Українець, кожна Українка мусить бути членом „Просвіти"! *(с.)*

Німці в Польщі.

Коли в журналі „Natio" появилася стаття під наведеним заголовком, в польській пресі піднісся вереск обурення. А це ось чому. Автор статті сенатор Ервін Гасбах (мимоходом кажучи, великий поихильник українського народу) на основі історичних джерел пригадує Полякам, що їм дала німецька культура, від появи Польщі на історичному овиді починаючи, тобто від хвилі, коли перший польський король Мешко приняв христіянство і оженився з Німкою, донькою марґрафа Дитриха. З нею прийшли сюди перші німецькі лицарі і тут осіли, а опісля німецькі христіянські місіонарі. Перший епископ познанський — Йордан був німецького походження. Опісля на протязі віків сунуть до Польщі німецькі кольоністи і вчать Поляків, як краще управляти землю, німецькі поселенці основують в Польщі велику низку міст, розвивають торговлю, основують міщанські цехи. Коли в 1240 р. напад монґольських орд зовсім знищив Польщу, брак людей і засобів до відбудови спонукав польських королів поробити пильні заходи в справі поселення в межах Польщі як найбільшої скількости німецьких кольоністів. В XIII віці зачинається в Польщі період основування міст на основі окремого права маґденбурського, а відтак кульмського. Кольоністи дали м. и. почин до основання Варшави і Кракова. Краків основано 1228 р. як чисто німецьке місто. Розуміється, в суміжних з німецькою територією Польщі німецький елемент силою вищости своєї культури винародовлював Поляків, а одночасно німецькі купці і реміс[illegible] по містах в глибині Польщі [illegible]лися і таким чином створили перші кадри польського міщанства.

Коли під кінець 18-того віку Польщу розпарцельовано, значна частина польських земель перепала Німцям. Славний пруський король Фридерик Великий зніс в своїй державі підданство ще в р. 1762. Коли він опісля прилучив до своєї держави польські землі, одним з перших його розпорядків було скасовання на цих землях всіх шляхоцьких привілеїв. Це, розуміється, дуже прихильно настроїло польське населення до Німців. Під німецьким пануванням Познанщина, Шлеськ і Поморя незвичайно високо розвинулися економічно. Польський елемент навчився від Німців муравлиної праці, солідности, послідновности. І мимо сильного гону німецького елементу на схід, мимо кольонізаційних законів і ґерманізаційних заходів, Німцям не вдалося винародовити загартованого в боротьбі з ними польського населення і сьогодня Познанщина, Шлеськ і Поморя стоять завдяки твердій німецькій школі найвище культурно й економічно.

На основі версайського договору Польща дістала назад землі давніщої пруської займанщини і зразу розпочала ці землі віднімчувати. Досі виділяли Поляки звідси около 900 тисяч Німців.

Тепер є в Польщі Німців около 1,700 000, з чого около 800.000 на землях давніщої пруської займанщини, а 900 000 розсіяних по цілій Польщі. В своїй статті наводить сен. Гасбах дуже цікаву подію з 1865 р. В Лодзі отвирано нову фабричну залізницю і з доручення царя на це свято приїхав ґраф фон Берґ. Його привитав представник лодзьких Німців німецькою промовою. По німецьки відповів теж ґраф фон Берґ. А сказав м. и. ось що: „Думаю, що дам мешканцям цього краю добру раду, заохочуючи їх до вірного наслідування чеснот їхніх батьків і видержання при німецькій національности. Кермуючись батьківською опікою про добро німецьких мешканців, Його Царське Величество доручило мені отворити в Лодзі німецькі школи з німецькою викладовою мовою". В недовзі царат розпочав тут теж русифікаторську політику. Одначе згадана подія цікавий обяв доброго нюху в царській політиці над Вислою.

Спростованне... спростовання.

Шановні читачі відай пригадують собі замітку в ч. 11. „Укр. Гол." п. н. „Геть з галабурдниками", в якій рішучо виступили ми проти змагань деяких одиниць вбити клина між українське селянство а українську інтеліґенцію, яке то змагання тим більш заслуговує на осудження, коли до осягнення своєї для народа так шкідливої цілі, послуговується дана одиниця покровом „Рідної Школи" а властиво надуживає того покрову. Ми при ріжних нагодах зазначували, що ми є безоглядними противниками усякої „роботи", що веде до розєднування народу і відчужування поодиноких його верств від себе, що роботу таку вважаємо для народної справи під сю хвилю крайно шкідливою і гідною хіба тих, яким з ріжних особистих причин залежить на ослаблюванню одноцільного народнього фронту. Ми не перечимо, що між інтеліґенцією є люди, які в народню справу вкладають мало праці або і зовсім ніякої праці не вкладають. Одначе це є тільки одиниці. Зрештою є це ще велике питання, що через народню працю розуміти належить. Народня праця не конечно мусить проявлятися промовами, часто вона буває для селянина не замітною, хотяй мимо цего може мати вагу навіть велику. Однак правдою є, що українська інтеліґенція дотепер в політиці не хрунила, народнім інтересам не ішла впоперік і одноцільного народнього фронту не ломила, навпаки — піддержувала його. А це прецінь щось значить. Траплялися, що правда, виломи в тому напрямі, але перемиська інтеліґенція у них участи абсолютно не брала ніколи, як і інтеліґенція цілого краю взагалі від таких протинародніх течій з дуже а дуже малими виїмками держиться здалека.

Трудно зрозуміти, до чого такі виступи стремлять, якщо навіть дотичним людцям хотілосяби признати добру волю. Тих, що для народньої справи не працюють, село до праці не змусить, хочаби і що робило. За те тих, що в народню справу вкладають свою працю, таке легковажне, а радше згірдне поведення може лиш зразити і знеохотити.

Нам тепер треба приєднувати людей для народньої справи і заохочувати, а не аґресивними виступами відтручувати і пхати силоміць в обійми пассивізму.

І тим строгійше муситься такі змагання осудити, коли виступають з ними одиниці з вищою освітою, бож така одиниця тим більше повинна бути свідомою ваги своїх промов, коли ті люди виступають під омофором „Рідної Школи", в якої програмі така акція абсолютно не лежить і не може лежити — та коли такі одиниці за терен своїх виступів вибирають собі такі села, як пр. Дрогоїв, про який усякому відомо, що він завдяки довголітній і невсипущій праці свого священика тепер належить до найкращих сіл Перемищини. До кого слухачі такого промовця мали віднести усі ті закиди неробства, якими він так щедро обсипав українську інтеліґенцію в Перемишлі і на селі? Вони-ж до міста не підуть і там інтеліґентів за „їх неробство" ганьбити не будуть, бо їх там навіть не знайдуть. І тому вони усю свою нехіть під впливом такої промови звернуть проти найблизчого інтеліґента, проти свого священика. Кілька таких виступів, і провал між священиком а селом готовий, бо часи тепер такі, що люде усяким обвинуваченням дуже радо наставляють уха, тим більше, що такі підшепти ще і з инших каламутних джерел пливуть. А як-що спаралїжується добродійний вплив священика на селі, то питаємо, яку рівновартну річ на це місце дасть той промовець, зглядно ті, в чиїм імени він промовляв.

Колиб дотичний пан пішов зі своїм ганьбленням інтеліґенції у якесь инше село, де священик зовсім не інтересується селом, і там ці слова сказав, то такий „реферат" мігби бути бодай до певної міри оправданим. Але в Дрогоєві? Як це назвати? Для нас, (так як і для о. Борисевича!) є це робота руїнницька, бо вона нищить те, що в народі є доброго, а натомісць не дає йому нічо більше, як розклад. І тому ми такого промовця назвали ґалабурдником і авантурником, розуміється, не у значінню галабурдника-пияниці, що в шинку виробляє авантури, лиш галабурдником у значінню національнім — себто одиницею, що без ніякої потреби і без ніякої позитивної цілі розбиває народню єдність і витворює провал між поодинокими верствами народа і то в часі, коли єдність для народа є основною умовою його істнування.

Наша нотатка мала на цілі звернути увагу кружка „Р. Ш", що діються речі анормальні під її фірмою і що старшина відпекається того виступу як самочинного. Натомісць Старшина кружка зараз по появі нотатки прислала нам до поміщення письмо, в якому з покликом на нотатку в „У. Г". пишеться таке:

„В Укр. Голосі" з д. 13|3 ц. р. ч. 11 у рубриці „Всячина", за яку Редакція відповідає, поміщено нотатку „Геть з дурисвітами" (під таким титулом нема у нас нотатки в ч. 11 — прим. Ред.) в якій говорячи про збори Кружка „Рід. Школи" в Дрогоєві, находиться такий уступ: „Подається до відома, що перемиський кружок „Рідної Школи" не висилає ніяких галабурдників, а сей, що був в імени „Рідної Школи" є дурисвітом і тд. — З уваги на се, що складати якінебудь заяви від перемиського Кружка „Р. Ш". є компетентна тільки і виключно його Старшина, Старшина Кружка „Рідної Школи" в Перемишлі на свойому засіданню з д. 9. березня с. р. рішила в звязку зі згаданим уступом заложити рішучий протест проти узурпування собі Редакцією „Укр. Гол." такого права. Своє становище до самої справи, порушеної в згаданій нотатці, займе Старшина в найблизчому часі по її провіренню. За Старшину і тд. (підписи).

Коли ми прочитали це письмо, призначене до прилюдного оповіщення, нам зі здивовання руки опали. Бо і справді це виглядає зовсім так, якби п. пр. хтось написав до нас таке: „Закладаю рішучий протест проти цего, щоби Редакція У. Г. в часописи писала, що вона на основі свого найглибшого переконання виключає, щоби я міг таку то а таку дурницю зробити, — бо до прилюдного висловлювання такого переконання є лише я сам компетентний". Трохи воно смішне і виглядає на гумористику, але мій Боже! Як ні, то ні. На будуче з усякими навіть корисними висловами треба бути обережним. Догадуючись, що референт не передумав як слід того, що пише, бо не знав не тільки наголовку нотатки, але і мильно опер свій протест на ухвалі

Старшини — ми хотіли зрефлектувати референта і вислали до Старшини Кружка „Рідної Школи“ таке письмо:

„...Редакція „Укр. Голосу“ ні в ч. 11 ані взагалі в ніякім числі не узурпувала собі права складати заяв в імени перемиського Кружка „Рідної Школи“, бо ніякої заяви Редакція „Укр. Голосу“ в імени кружка „Рідної Школи“ ніколи не складала. Редакція „Укр. Гол.“ в ч. 11. тільки сконстатувала справу загально відому, що перемиський кружок „Рідної Школи“ не висилає на села ніяких галабурдників, які юдять українських селян проти перемиської української інтеліґенції, бо о скільки нам відомо, завданням „Рідної Школи“ є в тих тяжких часах гуртувати людей для справи українського шкільництва, евентуальні тертя партійні чи особисті усувати, а не розбивати людей на поборюючі себе табори. — Дальший текст письма в трех стрічках є перечеркнений, а лишилось тільки слово „тону і“. Не знаємо, що це значить, догадуємося тільки, що це є натяк на тон нотатки в ч. 11. „Укр. Гол“. Як-що так, то підписана Редакція заявляє, що уважає галабурдником і дурисвітом кождого, хто українських селян юдить проти української інтеліґенції“.

Дня 26|III одержали ми від Старшини Кружка письмо з покликом на § 19 пр. з., яке то письмо помістили ми в попереднім числі, хотяй воно не відповідало вимогам § 19. Пригляньмося тому спростованню: Старшина признає, що урядовець „Рід. Школи“ п. Ґ. на загальних зборах Кружка Р. Ш. в Дрогоєві був в характері делеґата повітового, себто перемиського кружка. Виходить отже, що п. Ґ. промовляв там іменем Старшини перемиського кружка, що отже Старшина перем. кружка за промову п. Ґ. є відповідальною. Позволимо собі запитати, чи п. Ґ. як урядовець Кружка має від Старшини якусь інструкцію, що і про що має в її імени говорити, а що має оминати?; чи може такої інструкції не має і може в імени Старшини говорити, що йому лише подобається, а Старшина на усьо з гори дає свою апробату.

Натомісць не уявляємо собі, щоби до обовязків урядовця Р. Ш. належало юдження народа проти інтеліґенції, і думаємо, що такої інструкції Старшина Кружка не дає, бо якби дала, тоби тим лище компромітувалася. Ось возьмім річний звіт РШ. за 1925|26 до рук. На ст. 50. є напечатано, що Кружок РШ. в Перемишлі числить 351 членів, в тім 72 священиків, 54 проф. серед. шкіл, 41 учителів народ. шкіл, 50 урядовців, 33 прив. урядовців, 24 залізничників, 16 ремісників, 13 купців, 7 міщан і 3 селян. Що-до жертвенности на РШ., то самі проф. серед. шкіл зложили місячними датками 2393 зл., міщанство 38 зл. Отже інтеліґенція не представляється так дуже погано, о скілько мова про піддержування „Рідної Школи„.

Чи інтеліґенція на инших областях народнього життя працює, це вже инше діло і воно до справ РШ. зовсім не належить. Треба розуміти, що інтеліґенція є це люде переважно на державних становищах і як такі є вони від правительства цілком залежні. — Отже вертаючи до письма Старшини кружка, мусимо запитати її, чи вона годиться на це, щоби її урядовець, замісць говорити на зборах сільських кружків про діла РШ., бавився пустомельством і розєднував без потреби українську суспільність. Участь інліґентів у народній праці, це-ж не є тема для загальних зборів кружка РШ. на селі, вже по тій одній причині, що це не належить до дневного порядку, а по друге тому, що урядовець РШ. не є ніким управнений до того, щоби над неприсутними відбував якийсь суд далеко поза їх плечима.

А що так було, а не інакше, доказом того є для нас поміщений в попередному числі лист о. декана Борисевича до Редакції „Укр. Гол.“, в якому о. Б. пише:

„Правдою є це, що проф Ґонтарський казав: „Інтеліґеція (а не деякі інтеліґенти) нічого не робить і тд., далі правдою є, що проф. Ґонтарський навіть піднесеним голосом говорив: „Домагайтесь, кричіть на зборах, щоби інтеліґенція робила!“ рівнож є правдою, що проф. Ґонтарський сказав, що до Дрогоєва більше не приїде“.

Коли-ж Старшина Кружка покликується в 2. уступі свого спростовання на те, що переслухання всіх членів Старшини Кружка в Дрогоєві і много инших учасників зборів, а між ними також о. дек. Борисевича, виказує, що п. Ґ. говорив лише про деяких інтеліґентів — то ми знова покличемось на письмо о. дек. Б., в якому написано, що о. Б. перед комісією не зізнавав, а зараз по появі нотатки зложив письменну заяву в домі голови, в якій про виступ урядовця Р. Ш. так написав: „П. проф. Ґонтарський висказався, що інтеліґенція нічого не робить, грошей не дає...“ О. дек. Борисевич „виступив в обороні інтеліґенції, уважаючи такий виступ на зборі РШ. як руїнницький і демаґоґічний — в цім переконанню, що українська інтеліґенція по можности сповняє свої національні обовязки і що наш нарід має зєдинятись, а на „luxus“ роздвоєння позволити собі не може. Ще намічу, що кількох присутних цей виступ п. делеґата одобрювало“...

От що виходить з письма о. дек. Б., якому не маємо ніякої підстави не вірити, бо о. Б. був і є для перемиського громадянства особою дуже шановною. А що в оцінці заяви о. дек. Б., яка дивне світло кидає на зміст спростовання Кружка РШ., і між членами Старшини не було однодушности, свідчить поважний факт, що зі Старшини Кр. РШ. виступив п. Др. Т. Кормош, не могучи нести відповідальности за спростовання. Бо і справді не зрозуміє ніхто того, як може спростовання покликуватись на зізнання о. Б., коли він зізнав щось зовсім противного.

І ми питаємо, на якій основі, з чийого уповновласнення чи поручення робив це урядовець РШ., якої головною метою є зєднювати всіх Українців на одній плятформі національного шкільництва і вчити їх забувати, що є якісь ворожнечі між ними? Чи Старшина кружка солідаризується з тим виступом урядовця, в якого платні сама інтеліґенція дуже показною, а хто зна, чи процентово не найбільшою пайкою партиципує, — щоби він сю інтеліґенцію перед народом оплюгавлював?

Коли ми одержали спростовання Старшини Кружка і порівнали з заявою о. Б., ми були в клопоті, що робити. Найкращий був вихід спростовання не друкувати — тим більше, що спростовання оперте на §. 19. не відповідало вимогам того параґрафу. Але громадянська льояльність відраджувала нам те робити. Тому наша Редакція вислала до Старшини Кружка письмо, в якім писала дослівно так:

„...Що до самого спростовання, то звертаємо увагу, що коли воно є оперте о §. 19. зак. пресового, то мусить підлягати всім консеквенціям, які випливають з того параґрафу. Про него отже рішає фаховий дорадник правний Редакції. Тому буде воно докладно перестудіоване фаховим дорадником правним і він вирішить, чи спростовання відповідає вимогам правним §. 19. Замічаємо однак, що по побіжнім перегляненню можна сконстатувати, що спростовання далеко виходить поза рами цитованого параґрафу. Натомісць Редакція готова помістити ціле спростовання як вияснення справи в імя правди і справедливости, а в такім случаю, очевидна річ, з пропущенням апелю до §. 19. Даючи тою готовістю поміщення Вашого вияснення доказ нашої льояльности, просимо, рівнож з покликом на такуж громадянську льояльність о уділення нам до вгляду цілого елярборату слідчого т. є. всіх зізнань всіх осіб. В тій цили просимо прислати дотичні акти до рук нашого відвічального редак. п. Стефана Навроцького, а ми зобовязуємось акти звернути найдальше до 3 днів, зглядно просимо передати акти до рук члена Старшини Р. Ш. п. Др. Т. Кормоша, в якого канцелярії представник Редакції перестудіює слідчі акти“...

На це наше письмо Президія Кружка „Рідної Школи“ надіслала нам таку відповідь:

...Просьби Хв. Редакції, яка, покликуючися на громадянську льояльність, бажає вглянути в цилій слідчий елярборат, на якім Старшина Кружка „Рідної Школи“ оперла спростовання, вволити не може, бо Президія Кружка не має управнення мотивів одноголосно запавшого рішення, а тим самим і самого рішення Старшини Кружка „Р. Ш.“ піддавати під контролю редакції. Відносно-ж громадянської льояльности, то Президія Кружка Р. Ш. в Перемишлі мусить з жалем ствердити, що дотепершне поступовання Хв. Редакції виказує щось противного, бо 1. Як-щоб Хв. Редакція була руководилася громадянською льояльностю супроти тутешнього Кружка РШ., то маючи на увазі повагу установи як і еї добро, булаби прослідила правдивість згаданої дописи. 2) Тон і форма цілої дописи, а замітка від Редакції з осібна, рівнож не свідчить про громадянську льояльність, бо з тону і форми виходить зовсім ясно, що Хв. Редакція, не провіривши всесторонно справи, мала на меті морально знищити громадянина, підбурити проти него селянство, а тим самим, може і мимоволі, підкопати добру славу Рідної Школи, бож п. Ґонтарський є її урядовцем. Супроти цього Президія Кружка РШ. обстоює рішенне Старшини з дня 25. III. 1927 і просить Хв. Редакцію помістити висланє спростованнє на основі §. 19. прес. зак. в найблисшім числі, бо в противнім случаю Старшина Кружка РШ. буде приневолена, хоч з жалем, удатися на правну дорогу“...

По одержанню такого письма, хоча дорадник правний вирішив, що спростовання не відповідає вимогам § 19., ми таки помістили це спростовання, щоб на себе не стягати і тіни нельояльности чи сторонничости.

А тепер наша відповідь на закиди Президії Р. Ш. 1. Ми ніколи не підносимо в „Укр. Гол.“ льокальних спорів, як довго вони обмежуються на перемиськім ґрунті. Про заг. збори Р. Ш. саме тому, що на нім прилюдно п. дир. Ярема і п. Др. Кормош закинули тенденційність річного звіту, зладженого урядовцем РШ., ми не згадували. А саме в звіті була тенденція понизити всі інституції, які є під проводом немилих урядовцеви РШ. осіб. В цім звіті сказано, що з кооператив, „найкраще піддержували РШ.: „Робітничий консум Надія“ в Перемишлі і „Сп. Торговля“ на Болонню“. Виходилоби, що инші інституції майже нічим не причинились. А тимчасом напр. „Щадниця“ виплатила РШ. 300 зл. (побіч того для „Просвіти“ 360 зл., для інвал. 600 зл.), „Нар. Дім“ 300 зл. на РШ., 360 для „Просвіти“, 600 зл. для інвалідів. Міщанська Каса дала льокаль для РШ. і світло і тд. Не дивниця, що на зборах піднесено протест, бо кождий бачив, що авторови звіту ходило тут о пониження інституцій, які є під проводом інтеліґенції. Не уважаючи на цей протест, звіту не спростовано і він випечатаний в звіті Р. Ш. на ст. 51. Маючи той прецеденс і знаючи, що деякі громадяне, на знак протесту проти введення до РШ. особистої політики урядовця, зачали висилати свої жертви впрост до Централі Р. Ш. — ми мусіли новий виступ урядовця РШ. порушити прилюдно. Джерело інформацій провірене не лиш нашою Редакцією але і пп. Др. Кормошем, Др. Загайкевичем і Войтовичем.

2. Ми просили о дозвіл вглянути до актів слідчих не в цілі контролі над рішенням Старшини, але в цілях інформаційних. Колиж Президія нам відмовила, то тим самим приневолила нас, що ми свій осуд цеї незвичайно немилої справи опираємо виключно на заяві о. дек. Борисевича, якому не маємо найменшої підстави не вірити.

3. Президія кружка пише: „Та і форма цілої дописи, а замітка від Редакції зосібна рівнож не свідчать про громадянську льояльність, бо з тону і форми виходить зовсім ясно, що Хв. Редакція... *мала на меті морально знищити громадянина, підбурити про него селянство* а тим самим, може і мимоволі, підкопати добру славу Р. Ш., бож п. Ґ. є еї урядовцем“... З дива не можемо вийти, коли це читаємо. Як то? То урядовець Р. Ш. п. Ґ. може оплюгавлювати перед народом інтеліґенцію і то має бути йому вільно, а нам не вільно назвати такого поведення по імени, тому що через те підбурюється проти него селянство, а тим самим підкопується добру славу РШ., бож п. Ґ. є її урядовцем? Виходить отже, що Р. Ш. і її урядовець п. Ґ. це у розумінню Президії Кружка одно. Хв. Президія зволить вибачити, але ми такої арґументації не можемо признати. „Рід. Школа“ є для нас народньою святістю, і ми її не торкаємося. Але урядовець Р. Ш. це вже инше діло! Як-що урядовець Р. Ш. своїм демаґоґічним поведенням стане вводити роздор в Р. Ш., то ми саме в імя доброї слави Р. Ш. будемо його поборювати, бо так велить нам публіцистичний обовязок.

На тім кінчимо з побажанням, щоби Старшина Кружка Р.Ш. в Перемишлі в як найкоротшім часі перевела санацію відносин і урядовця підпорядкувала дисципліні. До цих заміток спонукало нас змагання кількох людей перенести справу урядовця Р. Ш. на загальні збори філії „Просвіти“ і тим способом перенести межиусобицю в инше товариство. Впали там дешевенькі демаґоґічні вигуки і проти нашого часопису. Над цими вигуками спокійно переходимо до дневного порядку.

Свою відповідь оперли ми лиш на документах, щоби виключити всякі спростовання навіть з § 19. Ті документи ми хіба інтерпретували так, як розуміли.

Стоїмо здалека від всяких льокальних спорів і стояти будемо завжди далеко, виступаючи тільки тоді, коли є змагання льокальний спір перенести на села. Сподіємось однак, що на будуче це не повториться. В тій надії замикаємо над тою справою дискусію.

Дописи.

Гусаків, пов. Мостиска. Наше місточко і околиця обурені невимовно на тутешнього пароха о. Стефана Кміцикевича, звісного ще зперед війни москвофіла і противника народньої освіти. А саме наша читальня „Просвіти“ готовилась до Шевченківського свята на день 20. березня. Коли вже все було приготоване, наш парох туди, куди треба вислав таке письмо: Do Jaśnie Wielmożnego Pana . . . . . w . . . Czytelnia Proświty w Husakowie zamierza urządzić w dniu 20. marca 1927 w lokalu Czytelni w Husakowie święto Tarasa Szewczenki z bardzo obszernym patrjotycznem programem. Wobec tego, że teraz jest post i td. upraszam Jaśnie Wielmożnego Pana na odbycie tego święta Wydziałowi Czytelni Proświty w Husakowie nie zezwolić. Ks. Stefan Kmicikiewicz, gr. kat. proboszcz w Husakowie. — Це безстидне письмо стало відоме всім нашим громадянам і дооколичним селам і позбавило зовсім поваги нашого пароха серед вірних. Тому апелюємо до Впр. Ординаріяту в Перемишлі, щоб вглянув в цілу справу і приступив до оздоровлення відносин в нашій парохії, рахуючись з тим, що парох став неможливим в нашім місточку. Замічаємо, що двох наших людей з Гусакова було дня 1. квітня (також в пятницю) на Шевченківськім Святі в Перемишлі (в „Нар. Домі“) і бачили ми на тім святі каноників перемиської капітули. А тимчасом наш парох своїм письмом зробив те, що Старосто заборонило нам відсвяткувати Шевченкові роковини.

Гусак.

Мацьковичі, пов. Перемишль. В неділю 27. марта ц. р., відбувся у нас „Святочний вечір“ Т. Шевченка. За 30 років істнування читальні в Мацьковичах, цего року перший раз святкували у своїй власній хаті. Концерт розпочався святочною промовою, яку виголосив місцевий селянин Стефан Бардаховський, а потім мішаний хор під орудою перебуваючого у нас еміґранта з В. України П. Шкурата відспівав кілька пісень: зза Лиману, Журавлі, Стелися барвінку низенько і тріо —Зоре, моя вечірная. Кожна пісня була виконана дуже гарно, а на особливу увагу заслугувала: Дума про Івана Підкову. Гарно, з чуттям виголосили декламації: „Мені однаково“ Старця Грещевич, „Доборола-сь Україна“ Марія Ґлова і „Гомоніла Україна“—Стеф. Ґлова. На закінчення, місцевий аматорський гурток відограв 2 дію „Катерини“. Виконавці Зося Новак в ролі Катерини, Оля Новак — матери, Мих. Томашівський — батька і Микола Новак — Андрія, так добре опанували свої ролі, що селянська публика, котра зничайно сміється підчас вистави, цим разом з артистами плакала над недолею Катерини і горем старих її батьків. Концерт відбувся в дуже поважнім і святочнім настрою; були також гості з сусідних сіл, тільки нікого не було з горішної читальні, мимо цего, що о. парох запрошував в церкві, а читальня післала повідомлення. В загалі у нашому селі від часу заснования другої чит., почались дивні, нічим неоправдані непорозуміння. Думалося, що коли повстане друга читальня, то зєднаними силами почнеться у цілому селі праця над культурно-просвітним піднесенням села, але вийшло навпаки. Тяжкою муравлиною працею свідоміших селян на чолі з парохом о. Гарабачем вдалось збудувати свою хату. І коли „доляни“ будували, то горішна читальня мовчала, але коли дім майже викінчений, нечайно посипалися доноси, аноніми, з жаданням: перенести дім на гору, бо там за далеко, а як дім не перенесеться, то ми заборонимо Раді громадській продати громадську площу, на котрій побудовано читальню“. І тепер замість творчої праці, маємо повну анархію, а жмінка сусідів придивляється, та сміється. А вже найгірще, що у своїй ганебній роботі послугуються доносами, які пишуть до всіх властей. Кождий з місцевих селян так з гори як й з долу знає, що початок жвавійшої культурної праці в Мацьковичах почався доперва 1924 р. Дано пораз перший концерт в роковини смерти Т. Шевченка, засновано аматорський гурток, засновано хор церковного співу, а все це заслуга П. Шкурата, що цілий віддався освітній праці для народу, серед котрого як еміґрант хвилево живе. Та мимо цего на цю людину сипляться доноси до адміністративних властей! Чи не сором, не ганьба цим одиницям, які це робять? Отямтеся!

Обсерватор.

Що чувати в світі?

БОЛЬШЕВИКИ викидають тепер великі гроші на пропаґанду в Китаю і на страйк вуглекопів в Америці. 26. березня на партійних зборах в Мскві один з большевицьких ватажків, що давніще належав до опозиції, подав до відома, що політичне бюро большевицької партії вирішило віддати до розпорядимости Бородіна (представник большевиків в Китаю) десять міліонів долярів. Це викликало обурення серед зібраних, бо в Радянському Союзі є около два міліони безробітних, а влада витрачує гроші на революційну пропаґанду то десь в Азії, то в Америці. — На Кубані відбулася областна конференція безпартійного козацтва і селянства, Більшість на нараді творили середняки. Ухвалено жадати упорядкування справи землеволодіння і закладання нових шкіл, а дальше поставлено домагання, щобя влада не мішалася в релігійні справи населення та щоби усунула надужиття, які діються при накладанню податків. Учасники конференції вирішали дати приказ делеґатам до областного совіту боротися з надужиттями міліції, податкових інспекторів і керуючих орґанів кооперації. Як подає преса, на Україні — в Маріюполі відкрито протибольшевицьку орґанізацію, на чолі якої стояли: лікар — Карасів, почтовий урядовець — Василенко, залізнодорожник — Лавренко, учителька — Токарева і робітники Бзев, Даниленко і Манько. Їм закинено, що вели протибольшевицьку пропаґанду серед селян і робітників та що підготовляли терористичні замахи (м. и. вбито члена окружного комітету комуністичної партії Бородкіна). Токареву і Лавренка засуджено на смерть, а решту на довголітню тюрму. — В Грузії засуджено на смерть вісьмох провідників повстанчого відділу „Червона маска“, який через три роки успішно боровся з комуністами. Повстанці нападали на високих большевицьких урядовців і мордували безпощадно всіх комуністів. Відділ був заосмотрений в скорострілі і легкі армати. — Комуністичний Інтернаціонал видав відозву до робітників всього світа з закликом, щоби складали гроші на підмогу для страйку вуглекопів в Америці. Зі своїх засобів дав Комітерн на цю ціль міліон рублів. — Завдяки заходам представниці большевиків в Мексику Коллонтаєвої, розпочалися між Мексиком і Радянським Союзом торговельні взаємини. 1. квітня виїхав перший корабель з товарами з Мексику до Рад. Союза.

В КИТАЮ зайшли події далекосяглого значіння. Двіста жовнірів диктатора Манджурії Чанґ-Тсо-Ліна впало до будинків большевицького посольства в Пекіні і перевело ревізію. Не зробили вони цього самовільно. Тому що дільниця посольств в Пекіні являється на основі умови Китаю з великодержавами, заключеної в 1901 р., екстериторіяльною, Чанґ-Тсо-Лін і пекінське правительство Веліґтона Ку (залежне від диктатора Манджурії) постаралися о дозвіл дипльоматичного корпусу на переведення ревізії в цій дільниці. Річ в тому, що вони мали інформації, що в большевицькім посольстві міститься гніздо большевицьких аґітаторів, склад аґітаційної літератури і головний центр заговору проти правительства. Ревізія, яка не обійшлася без проливу крови, дала дуже обильчі вислідки: зловлено численний штаб аґітаторів, найдено богато аґітаційної літератури, що більше — великий склад зброї та муніції Підчас ревізії в одному з будинкі вибух пожар, який підложили большевики, щоб затерти сліди за собою. Всіх аґітаторів арештовано. Кажуть, що вибрано з поміж них Китайців і розстріляно на місці. Тепер перед большевиками два виходи: або сховати поличник від Чанґ-Тсо-Ліна до кишені, або рішитися на війну. Сховання поличника рівналосяби повному осмішенню большевиків в Китаю. Є поважна небезпека війни. Бо не має сумніву, що манджурський диктатор сам добровільно не отворить большевикам фірточки, через яку моглиби без пониження своєї поваги вицофатися з прикрого положення. Нема теж сумніву, що Чанґ-Тсо-Лін, рішившись на такий зухвалий крок, мусів мати певну запоруку, що в дужаннях з большевиками дістане поміч. Отже здогад, що поза цею акцією манджурського диктатора стоїть Японія, а в тіни й Анґлія, є в повні оправданий. Війна большевиків з Чанґ-Тсо-Ліном відтялаби большевиків від Кантону. Та на цій далекосяглій події в Пекіні не конець. Одночасно наспіла вістка, що в Шанґаю, який є тепер під владою військ кантонського вожда Чанґ-Кай-Шека, китайський відділ окружив большевицький консулят, пильно стежачи, хто туди входить і звідтам виходить, а крім цього переведено ревізію в політичнім бюрі большевицької партії в Шанґаю. Значить, й Кантонці не на жарти забираються до большевиків, стараючись покінчити з їхньою розкладовою пропаґандою. Значить, стоїмо на передодні дуже цікавих подій в Китаю. Хто візьме гору: анґльосаська дипльоматія, чи большевицька? Згадані факти вказують, що большевицька звізда в Китаю гасне. Покищо большевики громадять на манджурській границі війська.

ІТАЛІЯ підписала 5. квітня договір з Угорщиною. Докладний зміст договору невідомий. Обі сторони, що підписали його тобто Муссоліні і ґраф Бетлен запевнюють, що він нічим не ріжниться від подібних договорів, заключених Італією з другими державами. Крім цього Муссоліні обмінявся з Бетленом низкою урядових нот, якими унормовано ріжні справи, а м. и. справу Реки (пристань, з якої має користати Угорщина). З обох сторін всіх і вся запевняється, що італійсько-угорський договір тільки скріпив вузли політичної приязни між обома державами, що вістря цього договору не звертається проти жадної з сусідних держав. Одначе зовсім слушно підкреслює французька преса, що такі договори все є звернені проти якоїсь третьої держави. А в цім випадку ясно, що річ йде про осамітнення Югославії. Значить, цей договір є одним з динамітів під мир на Балкані. Французька ґазета „Соар“ побоюється, що в тайних точках договору Угорщина мусіла за ціну доступу до Адрійського Моря і повороту Габсбурґів на угорський трон згодитися на оружну поміч для Італії на випадок війни Італії з Сербією. Так само дивляться на цю справу в Югославії. Уважають там новий крок Муссолінія за дальшу акцію розсаджування впливів Франції на Балкані. — Хоча на зовні взаємини між Італією і Францією значно поліпшилися, Муссоліні послідовно усуває Францію з Балкану і підготовляє собі ґрунт до акції в справі Тунісу і взагалі цілого північного побережа Африки.

БЕЛЬҐІЯ має поважний [illegible] з Голяндією. Обі ці держави

заключили в 1925 р. умову в справі лиману ріки Скальди. Ця умова упорядкувала справу доступу Бельгії до моря. Умову затвердив парлямент бельгійський, затвердив і сойм голяндський. Та ось на днях відкинув її голяндський сенат. А зробив це під впливом агітації сильних голяндських організацій. Тому уступив голяндський міністр загр. справ др. Карнебек, бо уважає це за вислів недовіря для себе. Спір опиниться в Союзі Народів.

В РУМУНІЇ дальше вся політика обертається коло недуги короля і заходів веселого насліднака престола — Карла, щоби всетаки обняти наслідство після смерти батька, хоча він по всім правилам зрікся корони, покинув жінку і осів з коханкою в Парижі. А до зречення спонукав його хитрий Братіяну, що був тоді президент міністрів. Хоча тепер Братіяну не є при владі, всеж має великі впливи в державі, бо його слухають промисловці-капіталісти. Проти Карла йде теж теперішний президент міністрів ґен. Авереску, бо він на випадок смерти короля хотівби стати диктатором. Річ в тому, що після смерти короля влада опиниласяби аж до повнолітности сина Карла в руках реґенційної ради, до якої належать на основі умови з хорим королем букарештанський митрополит (старушок), президент найвищого суду і премієр міністрів, а ніхто з королівської родини. Значить, правдивим володарем бувби ґен. Авереску. Це дуже не до вподоби енерґічній і розумній королевій, яка малаби охоту захопити владу в свої руки. Вона тепер робить заходи, щоби примирити сина Карла з його жінкою, щоби таким чином дати йому змогу вернути назад в свої права наслідника престолу.

УГОРСЬКИЙ президент міністрів ґраф Бетлен підважив договір в Трянон, яким обкроено Угорщину і запхано її в глухий кут. Його договір з Італією являється великим успіхом Угорщини Вона перше всього здобуває доступ до моря через Реку. Правда, дорога до Реки веде через югославянську територію, одначе Югославія зобовязалася в Версаю згодитися на доступ Мадярів до моря. В цій справі будуть тепер балакати Мадярі з білгородським правительством. Більше, як певне, що Югославія не схоче зражувати собі Мадярів і не буде їм робити труднощів. Таким чином Італія перетягає Угорщину всеціло на свій бік. Забезпечує її перед Югославією, а Румунія — звязана з Італією окремим договором — теж не відважиться пакостити Угорщині. Значить, можна вже говорити про повний розвал малої антанти, яка була охоронною спілкою Румунії, Югославії і Чехословаччини перед відплатою зі сторони Мадярщини. Тепер заноситься на те, що вістря мадярської політики зачне звертатися проти Чехословаччини. Тому дуже не на руку Чехам італійсько-угорський договір.

ЛАТВІЯ, як відомо, заключила договір з большевиками. Цей договір доконечно ще непідписаний. Тільки обі сторони погодилися в справі окремих точок цього договору. Підчас переговорів большевицький представник Аралов йшов на руку Латвії. Бо большевикам ходило о те, щоби здобути дипльоматичний успіх і затерти враження румунсько-італійського договору, зверненого своїм вістрем проти них. Тепер большевики кажуть, що договір з Латвією треба ще раз обговорити, бо Аралов переступив свої повновласти і загнався задалеко. Річ в тому, що й польське правительство зажадало для себе таких уступок, які пороблено Латвії. На це н х ч згодитися Москва, тому змагає до ревізії договору з Латвією. Без успіху теж залишалися дотеперішні розмови большевиків з Естонією. Ці розмови будуть йти дальше після Великодня. — Латвійський парлямент вибрав подавляючою більшістю голосів президентом держави Семґальса. Ґазети називають його людиною міжпартійного обеднання.

ЮГОСЛАВІЯ дуже добре розуміє, чим пахне їй італійсько-угорський договір. Муссоліні вже обробив Румунію, зеднав собі Грецію і Болгарію, зовсім захопив під свої впливи Альбанію. Договір з Мадярами замикає сітку, якою окружив Югославію. А він хитрець — Муссоліні. Зараз на другий день після підписання договору з ґр. Бетленом повідомив про це білгородське правительство, мовляв — бачите, Югославіяне, який я чемний. Таким чином Муссоліні обезброює одиноку конкурентку Італії на Балкані. Цей факт находить підтвердження в словах (обережних!) ґр. Бетлена, який ось що сказав італійським денникарям: „Є богато справ в осередній Европі і на Балкані, до яких постава обох держав — Італії та Угорщини нічим не ріжниться, бо обі держави мають тут однакові інтереси, а Італія має тут навіть більше інтересів, як кожна инша держава. Новий договір вводить між нас гармонію в цій справі“. Що це значить? А те, що Угорщина має інтерес у відобранню Югославії Кроатії, Банату і т. д., а Італія має інтерес в недопущенню Югославії до Адріятику, отже легко дійти до гармонії при спільноті інтересів. А ґазета „Коррієре делля Сера“ пише, що італійсько-угорська приязнь є фактом, що виріс на історичнім і реальнім тлі, що ця приязнь в майбутніх заворушеннях на Балкані складе докази свойого великого значіння. З цим мусять числитися всі народи і всі правительства балканських держав.

НІМЕЦЬКИИ парлямент ухвалив буджет 238 голосами проти 166 З опозиційних партій демократи голосували за буджетом, соціялісти і скрайні націоналісти підчас голосування поводилися скромно, здебільша старалися бути неприсутними на салі. Лавою голосували проти тільки комуністи. Цікаво, що німецькі соціялісти, які свойого часу так остро виступили проти райхсверя, тепер замовкли і не поборюють міністра райхсвери Ґеслера, хоче підчас буджетової сесії була добра нагода. Мабуть не без впливу на їхню зміну тактики було те, що у Франції проект загально-національного озброєння виготовив ніхто инший, а соціяліст Поль Бонкур. — Німецький міністр закордонних справ загнався був трохи задалеко у свойому виступі проти конкордату з Ватиканом. Тому з огляду на партію католицького центру мусів свій виступ згладжувати. Бо якщо католицький центр виступивби з теперішньої парляментарної більшости, мусілоби прийти до крізи правительства.

ФРАНЦУСЬКЕ правительство балакає з представником большевиків Раковським в справі передвоєнних і воєнних довгів. Оногді Раковський заявив кореспондентови одної ґазети, що обі сторони вже в основі порозумілися що до висоти пересічних рат, які мають бути сплачені протягом 62 років. Тепер йдуть розмови про постепенне збільшування сплат. При цім Раковський зазначив, що большевики запропонували, щоби пересічна річна рата виносила 60 міліонів зол. франків, а сплати щоби починалися від 40 міліонів і пізніще збільшувалися до 50 і 75 міліонів. Раковський поробив поважні застереження в справі промислових кредитів для Радянського Союза, доказуючи, що признання довготермінових кредитів лежить в інтересі Франції.

БОЛГАРСЬКЕ правительство, здавивши комуністичний Рух, взялося до опозиційних партій. Правительство перебрало мірку. Воно зфанатизувало маси і ці роблять самосуди. І так недавно мав місце ось який випадок. Товпа напала на мешкання дра Бешева, одного з провідників соціялістів. Хату підпалено і ціла родина дра Бешева (6 осіб) згинула в страшних муках А такі виступи трапляються теж і на провінції і по селах. Політичні противники зводять порахунки при помочі терору. Опозиційні партії поставили в парляменті внесок в справі амнестії. Одначе правительство не згодилося навіть, щоби цю справу поставити на дневний порядок.

ВСЯЧИНА

Тво „Учительська Громада“ влаштовує підготовний курс до вступного іспиту до І. кляси ґімназ. Початок курсу дня 4 мая 1927. Зголошення приймає проф. Осип Лісикевич.

Слідуюче святочне число появиться в збільшенім обемі 10 сторін і будуть в ньому поміщені статті і твори визначних наших письменників і політиків, як пп. Др. Донцова, М. Кочубея (Париж), Гал. Чіпки, Др. К. Левицького, Б. Лепкого, І. Луневої, О. Луцького, Др. В. Панейка (Париж), В. Садовського (Подебради), С. Т-кого Др. В. Щурата, В. Целевича, О. Черкавського і инших.

Шевченківські свята в Перемишлі. Перемишль в цім році здобувся на три Шевченківські свята. Філія „Просвіти“ устроїла популярний концерт, на якому дало себе пізнати 5 сільських хорів. І це було повітове свято, в якому взяли масову участь села. Другий концерт дали еміґранти з Великої України, що живуть в околиці Перемишля. — Третий — дали перемиські товариства під проводом „Бояна“. І так, перший концерт був переглядом зросту національної свідомости і праці по селах, третий концерт був маніфестацією перемиського громадянства. Саля „Народного Дому“ була битком набита місцевою публикою, співав добре підготований хор, грала на фортепяні знаменита пяністка п-а Божейківна, а на скрипці талановитий скрипак п. Дзюба. Дуже милу несподіванку зробив зібраній публиці Драматичний Гурток під проводом дра В. Загайкевича, інсценізуючи чудову поему Шевченка „Великий Льох“. Це новість в Шевченківських обходах в Галичині. Сподіємося, що в цім напрямі підуть в слід за Перемишлем другі міста. Про шкільні Шевченківські свята пишемо окремо.

Велике віче в Перемишлі. Заходом Повітового Народнього Комітету Укр. Нац. Дем. Обеднання відбулося в неділю 10. ц. м. велике повітове віче в справах законопроекту про громадську самоуправу та про зміну виборчої ординації до сойму. Саля „Народнього Дому“ була виповнена вічевиками по береги. Провід віча спочивав в руках др. Т. Кормоша і господарів — Гриця Ольшанського, Василя Пелешака та Івана Ґенґала. Реферував др В. Загайкевич. В двогодиннім рефераті, виголошенім з питомою бесідникови красноріччивістю, зобразив др Загайкевич проекти сусідів „na zniszczenie Rusi“ та візвав приявних до самооборони. Віче пройшло при незвичайно піднесенім настрою.

Зловили ошуста.
Нам пишуть: В який спосіб впроваджено польську мову навчання в чисто українських школах, це можна було нераз вичитати на сторінках нашої преси. Де уживано способів нечесних, обману й циганьства. От трафився припадок, що навіть комендант постерунку обманював війта, щоби цей потвердив декларації з жаданням польської мови. В селі Вілька жапалівська пов. Любачів, де нема ні одного Поляка, згідно з законом по внесенню декларацій, школа осталась українською. Це було сіллю в очах „власть імущих“. В сусідному селі Жапалові є постерунок. Комендант цего постерунку п. Рубашевскі вже від 2-ох літ занимається фабрикацією шк. декляраційй. Так сфабриковано декларації в Жапалові, де до нині вчать по польськи, а українські діти навіть своєї мови не знають. Так хотів сфабрикувати й на Вільці. Дня 17/3 списав цей пан всі діти й їх опікунів для своїх чорних цілей, про що вже попередно була мова. А дня 21/3, виповнивши декларації з жаданням польської мови, візвав війта селянина неграмотного Цітульця, та сказав, що є вибори до сойму треба печатки. Цей повинуючись приказам комен. потвердив всі деклярації, незнаючи, що прибиває і на що. —
Розумніщі селяне висміяли його, що він собі вирок смерти потвердивби навіть. Догадавшись, що виборів жадних нема, рішучо зажадав віддання печаток. Цей викручувався дальше, що Староство хотіло знати, які дороги є довгі, тому має це він потвердити. Але коли загрозив ошуканцеві донесенням до суду о злочин обману віддав цей печатки та просив щоби „wszystko było cicho“.
От такими то справами занимаються органи поліції, яких обовязком є стояти на сторожі права а не пособляти обманові й циганству.

Підслухане на Замну.
— Тішуся, що Ви, коханий Пане, вже здорові і виходите.
— Минуло вже, слава Богу, безповоротно страшне ломання в ногах.
— Хто-ж Вас лічив?
— Ніхто. Лік, котрий уживаю — се золівки ґумові і підошви з фабрики ґумових виробів „BERSON“. Добре хоронить перед вогкістю, катаром та ревматизмом.

НОВИНКИ.

Життєві умовини китайського робітника. В Китаю робітник живе і працює так, як в старовині жили і працювали невольники. Китайський чорнороб (куліс) запрягається до плуга чи візка, яким перевозить товари зглядно богатих людей. З виїмкою кількох залізничих шляхів транспорт товарів на величезнім просторі Китаю відбувається на плечах мущин і жінок, а двоколесові візки, які тягнуть куліси (чорнороби), заступають подорожним залізниці, самоходи чи коня. Китайські чорнороби двигають на своїх плечах великі тягарі на просторі соток кільометрів, заробляючи по 50 ґрошів денно. Заробітки кулісів нужденні. Працюють навіть малолітні діти. Там будується навіть окремі машини, які можуть обслуговувати шестилітні діти. — Китайськнй селянин управляє своє дрібне огородове господарство власними руками і осягає з нього 250—1000 зол. річно. Протягом року родина китайська, що ліпше заробляє, видає на харчі около 500 золотих, міжтим коли така сама американська родина видає на ту саму ціль 4.600 золотих. — Куліси і фабричні робітники їдять майже виключно риж і біб, але й на цю поживу їхні заробітки не вистачають. Рідко коли залишається гріш на одіж. Мешкають в хатинах з бамбусу, глини і соломи. Таких хатин довколо новітних фабрик в Шанґаю є тисячі. На просторі 10 до 14 квадратових стіп мешкає по шість осіб. Дахи і стіни діраві, а довкола хатин повно сміття і відпадків так, що після дощу входиться до хатини в брудній воді по коліна. Европейські працьодавці обходяться з китайськими робітниками не краще, як з худобою. Наставники по фабриках заосмотрені в буки якими підганяють дітей до праці. — Отся нужда і зробилася безпосередньою причиною вибуху китайської революції.

З польського війська. В Торуні засуджено на смерть двох польських поручників за те, що займалися шпіонажею в користь одної з сусідних держав. Присуд смерти виконано. Президент держави відкинув просьбу в справі помилування.

Женщина предсідником трибуналу. В здобутім недавно Шанґаю китайське національне правительство іменувало предсідником трибуналу панну Суме Ченґ. Суме Ченґ в 17-тім році життя покинула батьківський дім, виїхала до Европи і скінчила в Парижі університет, здобуваючи докторат прав. Вернувши до Китаю, брала участь в революційнім русі. До компетенції трибуналу, якому проводить п-а Суме Ченґ, належать справи цивільні, карні і торговельні. Іменовання п-и Суме Ченґ предсідником трибуналу є познакою, що національний китайський рух бере в свій заряд і права жінки, бо досі жінка в Китаю не мала ніяких прав, жила в пониженню.

Шукав смерти в стирті сіна. Генрик Асланович, скінчивши лісовий відділ на львівській техніці, шукав посади. А що з жінкою і з родиною не жив в добрих взаєминах, прикрою була його пошуканка. Недавно довідався він, що є вільна посада лісничого на Виленщині. Поїхав туди, одначе було за пізно, посада була вже обсаджена. З розпуки по дорозі заліз в стирту сіна і вирішив згинути в ній з голоду. Після 14 дневного побуту в стирті найшли його люде ледви живого.

З людських вибриків. Один канадійський офіцер, що хвилево перебував в Ірляндії, заложився, що на руках відбуде подорож з Бельфасту до Дебліна (100 кільометрів). І пустився в дорогу, рачкуючи. Йому товаришить коза, що везе на візочку шатро, кухонне начиння і харчі. По дорозі отсей рачкуючий офіцер викликує великі збіговища, бо люде все цікаві побачити нешкідливого варіята. В одному місточку збіглася така маса народу, що поліція мусіла прочищувати дорогу, щоби офіцер на чвораках міг посуватися вперед.

Бездомні діти. В Радянському Союзі є 7 міліонів бездомних дітей. З цього великого числа всього 70 тисяч дітей має приміщення по приютах, які дуже погано виконують свою ролю. 40 — 90% отсеї малолітної безприютної армії діточої кокаінізується. Один комуністичний діяч — Березнер ось-що каже про московський приют: „Скажім собі правду, ця інституція покликана до боротьби з проступництвом, сама виховує проступників“.

Школу для циганських дітей оснувало мин. року в Ужгороді чехословацьке правительство. Циганят примусово вдягається і взувається і вони ходять до школи, де їх вчать читати, писати, рахувати, гри на скрипці і котлярства. Викладовою мовою в цій школі є мова словацька з домішкою циганського діялекту.

Осторожно з дітьми! В Бродници пов. Бидґощ, господиня Токарчикова лишила в хаті свою 4-літну донечку, а сама пішла до сусідки побалакати. Дівчинка отворила дверцята від кухні, а саме тоді випала головня з кухні і запалила на дівчині спідничку. Вкоротці ціла дівчина згоріла, бо її крику ніхто не чув. Це повинно бути научкою для наших людей, які густо-часто не то лишають малолітних дітей самих в хаті, але ще їх і замикають на колодку, не уважаючи на це, що може статись нещастя, — пожар і тд. Особливо підчас весняних робіт це часто трафляється. Найкраще буде, коли кожде село, кожда читальня постарається уладити діточий садок в селі, де діти бавилисяби під проводом учительки. Таких учительок у нас є багато, бо багато укінчених семинаристок сидить без посади.

Напад. Селянин Антін Нагірняк вертав з ярмарку домів. Між Ходоровом а Чорним Острівцем напав на него збуй і під загрозою обрабував його. Але знайшов при нім ледви 2 зл. Жандермерія вислідила збуя. Є ним Стефан Максимів з Чорного Острівця. — Наші селяни нехай стараються, щоби ніколи одинцем не вертали з ярмарку, бо часи непевні. Особливо повинні бути осторожні, коли мають при собі гроші.

Нещасна любов. В селі Оріхівци коло Підволочиск сталась страшна подія. 20-літний парібок Іван Балицький покохав 16-літну Іванну Патрило. Ононді обоє просили родичів Патрилів, щоб дозволили їм побратись по Великодні. Але родичі не хотіли згодитись, бо вони ще обоє за молоді. Це так поділало на парібка, що він вечером прийшов до хати своєї любки і застрілив її, а опісля себе.

За скарбу землі... В селі Стрижець, пов. Бібрка жив 75-літний господар Йосиф Білявський. Своє обійстє і огород поділив він між доньку і сина, при котрім жив. Донька вийшла за Гринька Салогуба. Минулого тижня прийшов Салогуб до тестя Йосифа Білявського розпочав з ним сварку за марний кусник поля. Від сварки дійшло до бійки. І може булоби скінчилося, колиб до бійки не вмішався Іван, син старого Білявського. Він то в обороні батька вхопив ніж і вбив його в чоло Сологуба. Івана Белявського арештовано, а Салогуб умер в шпиталі.

В місті першої християнської громади. В минулому році розпочато розкопи в Ефезі, в якому апостол Павло заложив в 50 р. першу християнську громаду. Ефез відігравав в перших віках визначну ролю. Тут м. и. відбулися два собори. Перший ефезський собор (431 р.) визнав подвійність природи в Ісусі Христі: божеську і людську. Опісля Ефез став підупадати, а в 1391 р. заняли його Турки і колись велике місто зникло. Крім християнської традиції має Ефез ще й традицію старогрецьку. Він є вітчиною великого грецького фільософа Геракліта, в ньому була славна святиня Артеміди. І ось тепер розпочато тут розкопи в околиці яскині семи сплячих братів (леґенда каже, що вони в перших роках переслідування християн заснули і пробудилися за 100 літ, коли християнство побідило). Відкопано катакомби (в яких збиралися перші християне), а в них каплиці з цінними мальовилами, найдено гроби, а над ними цінні оливні лямпи з малюнками зі старого завіту.

Боротьба з інфекцією ґрипи. Живемо в віці епідемії ґрипи. Щодня надходять відомости про великі розміри, які обіймає на цілім світі та страшна пошесть. Річ зрозуміла, що боротьба з ґрипою стає одною з головних цілей щоденного життя. Найславнійші лікарі подають ріжні способи протиділання і боротьби з так небезпечною пошестю. Ґрипа є, як цілком певно стверджено, хоробою заразливою. Переноситься вона через бакцилі з хорого на здорового, а тому дезинфекційні середники є найліпшою обороною проти поширення ґрипи. В який спосіб переносяться бакцилі? Численні бакцилі уносяться в повітрю. Значна кількість осідає на ріжних тілах і переноситься через діткнення. Дуже важну ролю відіграє при тім убрання а особливо білля. Стверджено і загально є відомо, що в бруднім біллю знаходиться багато бакцилів, котрі навіть при вареннию білля не нищаться. Для цілковитого знищення бакцилів є тілько один незрівнаний спосіб: уживати при пранню білля середник до прання, котрий має силу нищення бакцилів. Дезинфекційні середники до прання мають для гіґієни (серед народу) велике значіння, а відомий і уживаний від літ середник до прання „АЛЬБОРІЛЬ" є під тим оглядом найліпший. Є він під ґварантією вільний від хльорку і містить в собі крім 50% чистого без смоли зернистого мила, дезинфекційні складники, котрі ділають вже при довшім моченню білля в зимній воді, а при варенни забивають всякі бакцилі. Завдяки тим незвичайним прикметам зістали також нагороджені золотою медалю на остатній гиґієнічній виставі специяльности „АЛЬБОРІЛЬ" (мило „Альборіль", миляні платки „Альборіль", середник до прання „Альборіль"). Можемо поручити всім господиням особливо при сучасній епідемії ґрипи, аби звернули на то увагу і пристосовували всякі відповідні упереджуючі середники проти перенесення бакцилів, бо слушно говориться: „ліпше запобігти, ніж терпіти наслідки недбальства".

Нові книжки.

Автори, бажаючи, щоб їх твори були на цім місци оцінені, мусять прислати два примірники книжки.

Моріс Ренер і Альберт Жан. **„Боротьба з трупом"**, переклав Михайло Рудницький, Львів, 1926. Накладом „Нового Часу". — Цей роман, що виходив як додаток до „Нового Часу", появився окремою книжкою. В передмові сказано: „Як що така повість моглаби заступити публиці краплі, які дають особам на зіпсований шлунок і вернуло їй на мить апетит до книжки, тоді мета такого перекладу осягнена". Думаємо, що скажемо певного рода комплімент, коли висловимо сумнів, чи ця книжка буде такими краплями. Вона містить в собі стільки сензацій, що може радше відібрати на мить (очивидно, тому хто її має) охоту до усякої менш сензаційної лектури. — „Сензаційна", не значить, як думає дехто, обчислена тільки на грубі інстинкти читачів. Правда, в „Боротьбі з трупом" стільки трупячого запаху, що вистальби його, абизробити несамовитими 10 романів. (Взагалі автори не пожаліли матеріялу для цієї відносно невеликої книжки. Трупокради, справа Ляндрі, спіритистичні маніпуляції — усе це найдете там). А всеж таки, автори потрапили, торкаючись глибокої проблєми людського існування, викликати у нас на мент таке почування, яке находить на нас, коли нечайний блиск (нехай це буде блиск штучного вогню) прошибне темряву Невідомого: почування незясованого смутку.—Людина сягає по привілей Творця — хоче створити штучно орґанічне життя. Як? Відтворює у мініятурі первосвіт: рідина заступає первісне, намулисте і плідне море, сочка, що розщіплює і безліч разів скріплює світло — це передвічне палаюче сонце. — Наскільки така ідея позбавлена глузду? Воно не має великого значіння. А в тім — самі автори завагалися перевести її до кінця: новітній Прометей в силі створити тільки мерців, які ніколи не жили. І тайна вмірає разом з ним, щоб опанувати наново його брата—чи тільки створеного штучно його двійника?—, в якого вселюється дух тамтого. І цього вбиває орел Прометея. — (Життерадісний кандидат на читача нехай заспокоїться, для нього зацвітають на цій жахливо-таємній почві ніжні квіти кохання...) Ясна річ, що не треба шукати у цій книжці більше, чим хотів дати і дав нашій публиці її переклачик: на гарну українську мову перекладаний, цікавий роман, добрий для тих, що шукають у книжці тільки сензацій і для споживача серіозної літератури, що хоче прочитати раз щось, що напружує увагу, як добра фільма, не зрікаючись при цьому своїх вимог до льоґічного звязку і доброї мови. Ще про мову: шкода, що корректа книжки переведена так недбайливо. Окладинка, роботи Р. Лісовського, вдатна і підходяча до змісту — М. С.-а.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає

ПОДЯКА. Підписане Брацтво церковне при церкві Благовіщення Пр. Д. М. в Стрию на Ланах, складає сим щиру подяку низше поданим родимцям в Америці за прислані гроші на справлення „Божого Гробу" в церкві Благовіщення Пр. Д. М. в Стрию на Ланах, а то прислали: 1) Петро Болеста 9518 Way Ave Cleveland, Ohio десять ам. долярів і образи евхаристійного конґресу з рамами і шклом до читальні на Ланах: 2) Василь Лучка 7830 Finney Ave трийцять долярів ам. 3) Софія Лучка 3361 E. 49 str. десять долярів; 4) Андрей Николайко 2445 W. 4 th Str. пять доляр.; Магдалина Купчевич 13318 Crennel Ave пять дол. — Разом шістьдесять долярів американських, за які [illegible]лено у Львові в Доставі Божий Гріб.

За Брацтво церковне в Стрию на Ланах: о. **Николай Ліщинський**, предсідатель; **Дмитро Дикун, Іван Головка, Михайло Дикун**, провізори церковні.

За редакцію відповідає Степан Навроцький.

З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.